

Posudek diplomové práce

Název práce: Schizofrenie a karneval mostecké krajiny

Autor práce: Prokop Ištváněk

Cíle práce Prokopa Ištvánka nejsou v textu jasně vymezené. ~~Předmluvě říká, že cílem jeho práce je pochopit komotace těžby uhlí v Mostecké uhelné pánvi (s.5).~~ V následující kapitole, která se má věnovat teoretickým a metodologickým východiskům upřesňuje, že se snaží na příkladu celého kraje, ale především „extravilánu, intravilánu a obyvatel obce Strupčice ukázat, jak na jedné straně specifická a nově vytvořená krajina a její tvůrci působí na její obyvatele a zároveň, jak tito obyvatelé na uvedené jevy reagují, jakým směrem se ubírá jejich agency a jaké kvality díky tomu vznikají“ (s. 7).

Takto velmi obecně vymezené cíle autor pochopitelně v celém rozsahu nemohl splnit. Spontánně se zaměřil především na dva jevy:

1. na vztah k místu bydliště a na péči o kulturní dědictví v protikladu s ochotou se odstěhovat;
2. na otázku sociální koheze a občanské spolupráce demonstrovanou na společenských akcích, jakými jsou například průvody a zábavy při svátcích a slavnostech.

Ke splnění svých cílů volí autor metodu pozorování a rozhovorů, které jsou podle situace spontánní nebo polostandardizované a při zpracování se opírá o koncepty vztahující se k rituálu a sociologii dramatu.

Práce působí poněkud nevyváženým dojmem. Je zajímavým literárním dílem, má esejistický charakter, v žádném případě však není odbornou studií. Text je zpracován velmi spontánně a neukázněně, potřeboval by ještě další redakci. Cíle nejsou na počátku práce, náhle jsou zmíněny v metodologii, v metodologii nás autor místo seznámení se svými východisky ubezpečí, že žádné koncepty používat nechce, zejména že nechce používat koncepty rituálu, k nimž se ale v průběhu práce stále vrací. Práce má po formální stránce spoustu nedostatků. Autor sice poměrně přesně vystihuje celou řadu zajímavých rysů společenského života zkoumaného regionu, ale nenamáhá se dohledat žádné údaje, které by charakterizovaly jeho obec a zkoumané respondenty. Neznáme genderové zastoupení, věkovou strukturu, vzdělanostní strukturu, nevíme, s kolika lidmi mluvil, zda měli českou státní příslušnost. V práci není seznam přiměřeně zašifrovaných respondentů, nejsou zde uvedeny okruhy polostandardizovaných rozhovorů. V práci jsem zaznamenal cca šest dialogů, takže předpokládám, že autor udělal za 5 let, co vesnici studoval. 6 rozhovorů přibližně s 9 lidmi – věru neefektivní práce.

Další formální nedostatek je seznam literatury. Proč je literatura dělena na oddíl: „Literatura“, „Literatura – prameny“, „Literatura MUS“. Pokud byla v práci používána jen literatura – prameny (asi prameny k vypracování práce), tak proč tam jsou ostatní oddíly?

Práce je psaná kultivovaným jazykem, spíše literárním jazykem než odborným stylem, je zde však relativně velké množství překlepů a pravopisných chyb. Autorovi zjevně dělá problém shoda přísudku s podmětem.

Práce vznikala spontánně, a je vidět, že autor ji použil především k tomu, aby si vyjasnil věci sám pro sebe. Také hned v úvodu říká, že cílem jeho práce je pochopit konotace těžby uhlí namísto, aby si kladl za cíl je objasnit, nebo vysvětlit (pochopit měl, než začal psát). V práci se objevují až zarážející chyby a neznalosti, je zde například věta: „... studium textů minulé éry (např. Jiříkovská, Pargač, Robek, Zíbrt)“. Tato věta je na úrovni výroku: studium textů minulé éry: Aristoteles, Tvlor. Meadová, Bittnerová. Co tedy ta minulé éra je, to bych rád věděl.

Na druhou stranu musím říci, že pochopení a prezentace rozporuplnosti jednání lidí ve vztahu k vlastnímu žitému prostoru svědčí o hluboké empatii autora a čtení celých pasáží práce bylo pro mne opravdu zajímavé. V řadě promluv a jejich interpretací jsem našel potvrzení jednání a pohnutek k jednání, které doposud nebyly jasně popsány. Zároveň chválím, že si autor dobře vybral a konceptualizoval průběh svátků a slavností k obci jako prostředek k popisu sociálních procesů, které se v ní odehrávaly.

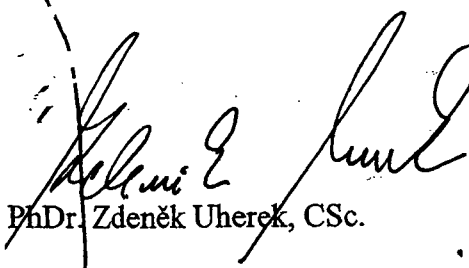
Zároveň se však nemohu nezmínit, že se autor pohybuje v určitých kliše a stereotypech myšlení, které by se měl pokusit dekonstruovat, nebo s nimi alespoň racionálně kalkulovat. Stavět na předpokladech, že pozitivní vztah k přírodnímu prostředí se rovná jakési bližší nespecifikované „zakořeněnosti“ a že takové „kořeny“ člověk získává tím, že se někde narodí a narození legitimuje jeho „zakořeněnost“, je hluboce romantické, pseudoruralistické a podle mého soudu nevhodné pro vědeckou konceptualizaci. Realističtější je předpokládat, že pozitivní vztah k prostředí může mít autochton i člověk, který se v místě nenarodil. Doporučuji studijní cestu do třetího světa, aby se autor podíval, jak si autochtoni dokáží zničit prostředí, v němž se denně pohybují. Podle Prokopa Ištvánka ten, kdo „koření“, hájí svůj domov, nemigruje. Ale právě jednání hlavního informátora a největšího „zakořeněnce“ celé práce, kterého Prokop Ištváněk nazval Robinson, je opačné a celkem logické. Za tři miliony by Robinson šel „kořenit“ jinam a možná, že by se ani neohlédl.

Práce nemá závěr. Nikam neústí. Omluvou není to, že ani situace ve Strupčicích není jasná. Autor má diplomovou práci ukázat, že si umí pokládat relevantní odborné otázky a pomocí relevantních nástrojů je řešit. Pokud si však tyto otázky domyslíme a odpovědi odvodíme z textu, leží před námi docela zdařilá diplomová práce, která hovoří o talentovaném absolventovi oboru antropologie.

Doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná známka: velmi dobře, počet bodů: 28.

V Praze, 5. 9. 2008

PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

oponent